

Grupul Roman pentru Apararea Drepturilor Omului **GRADO**

Consiliul de conducere

Mihai Ioan Popescu - Presedinte
Rodica Niță – Vice-presedinte
Daniela Dragomir– Vice-presedinte
Elena Sălculescu – Vice-presedinte

Str. Cupolei 5, bl 2B, sc. 2, ap 55, sector 6, cod postal
061153 Bucuresti
Telefon: +4021 430 02 16
Fax: +4021 430 02 16
e-mail: office@grado.org.ro
site: <http://www.grado.org.ro>

RAPORT DE ACTIVITATE 2017

I. INTRODUCERE

În anul 2017 Asociația Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului – GRADO și-a continuat activitatea în cadrul proiectelor finanțate și a desfășurat activități în regim de voluntariat conform misiunii sale stabilite la înființarea asociației în anul 1994.

Misiunea GRADO este apărarea, prin toate mijloacele legale, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și promovarea cunoașterii și respectării acestora.

Obiectivele GRADO sunt următoarele:

1. Sa contribuie la realizarea unui sistem de justitie penala conform cu standardele europene
2. Sa promoveze educatia pentru drepturile omului, democratie si spirit civic
3. Sa contribuie la apararea persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate
4. Sa contribuie la dezvoltarea societatii civile

Rezultate semnificative ale activitatilor GRADO in 2017

În 2017 GRADO a desfășurat 2 proiecte finanțate, proiectul „Rămâi Liber!” în parteneriat cu Asociația VEBO și cu Administrația Națională a Penitenciarelor, finanțat de Loteria Cantonului Zurich și proiectul „Transparent Decision Process in Re-offending Risk Assessment” în parteneriat cu Departamentul Instituțiilor Penitenciare și cu Inspectoratul Național de Probațiune din Republica Moldova, finanțat de Canada Fund for Local Initiatives. În cadrul proiectului „Rămâi Liber!” au participat la programe pentru prevenirea recidivei un număr de 170 de persoane private de libertate și 41 de persoane au beneficiat de progătire pentru liberare. Asociația GRADO a fost implicată în mod activ în activitățile de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor în parteneriat cu ONG-urile membre în Rețeaua VIF. Această activitate a fost desfășurată în regim de voluntariat.

Rețeaua pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor din care face parte și Asociația GRADO a lansat „Studiul exploratoriu cu privire la implementarea ordinului de protecție și a prevederilor referitoare la violența în familie din Codul Penal al României în perioada 2012 – 2016”.

Adoptarea Legii 169/2017 pentru modificarea și completarea Legii 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal modifică prevederile art. 96 alineatul 1, literele a) – c) crescând numărul de zile ce se consideră executate pentru prestarea de muncă. Asociația GRADO a transmis Ministerului de Justiție în anul 2016 o propunere în acest sens. Asociația a considerat că această modificare poate contribui la reducerea supraaglomerării din sistemul penitenciar din România printr-o măsură care stimulează participarea deținuților la activități prosociale.

II. ACTIVITĂȚI DESFĂȘURATE ÎN ANUL 2017

Structura programelor desfășurate de asociația GRADO următoarea :

1. RESURSE JURIDICE PENTRU DREPTURILE OMULUI

1.1 Programul de asistență juridică

1.2 Reforma penală

2. MONITORIZAREA DREPTURILOR OMULUI

2.1 Programe pentru monitorizarea respectării drepturilor omului și a drepturilor cetățenești

2.2 Programe pentru protecția drepturilor femeii

2.3 Programe pentru protecția grupurilor vulnerabile

3. EDUCAȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR OMULUI

3.1 Programe de educație pentru democrație în școli și licee

3.2 Programe pentru educație comunitară

3.3 Programe de educație pentru adulți

1. RESURSE JURIDICE PENTRU DREPTURILE OMULUI

1.2 Reforma penală

Asociația GRADO a fost prezentă la dezbaterile pe tema reducerii numărului de persoane care se află încarcerate în unitățile penitenciare din România.

În luna ianuarie 2017 a avut loc o dezbatere publică organizată de Ministerul de Justiție pe tema proiectului de Ordonanță de urgență a Guvernului privind modificarea și completarea Codului Penal și a Codului de Procedură Penală și proiectului de Ordonanță de urgență a Guvernului privind grațierea unor pedepse. La dezbateri au participat reprezentanți ONG, cetățeni și reprezentanți ai mass-media. Dezbaterile au fost transmise în direct on-line pe diverse canale media.

Reprezentantul Asociației GRADO a cerut ca ținând cont de importanța acestor acte normative ele să fie adoptate prin procedura normală parlamentară și nu ca ordonanțe de urgență și a mai cerut ca liberarea persoanelor private de libertate să se facă prin creșterea numărului de zile câștig pentru activitățile desfășurate de deținuți și nu prin grațiere.

Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități naționale din Camera Deputaților a organizat în data de 21 martie 2017 o dezbatere pe tema „Identificarea de soluții sustenabile pentru respectarea drepturilor omului în România prin perspectiva executării pedepselor privative și neprivative de libertate”.

Asociația GRADO și Prison Fellowship Romania au prezentat o serie de propuneri care în opinia autorilor ar contribui la reducerea supraaglomerării din sistemul penitenciar din România. Printre propunerile noastre se numără:

I. Codul Penal și Codul de Procedură Penală

1. Reducerea limitelor speciale ale pedepselor privative de libertate, în cazul infracțiunilor care nu implică violență și pentru cele cu un prejudiciu până la o anumită limită.
Conform Raportului Consiliului European, România are una dintre cele mai mari durate a pedepselor penale.
2. Utilizarea și eficientizarea măsurilor și sancțiunilor comunitare

3. Schimbarea regulilor de stabilire a pedepsei în caz de concurs de infracțiuni și în cazul recidivei.
4. Regândirea fracției și a condițiilor pentru liberare condiționată. (Noul Cod Penal, în vigoare din 2014 prevede condiții mai grele de obținere a liberării condiționate față de vechiul Cod Penal).
5. Respectarea de către organele judiciare a caracterului excepțional și, totodată, caracterul subsidiar al arestului preventiv în raport cu celelalte măsuri preventive neprivative de libertate. Astfel, va scădea numărul persoanelor arestate preventive aflate în custodia penitenciarelor (1.337 persoane în 2016).

II. Legea 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal

1. În vederea schimbării regimurilor restrictive, prima analiză a Comisiei pentru stabilirea, individualizarea și schimbarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate să se facă la maxim 2 ani de la stabilirea regimului de executare.
2. Creșterea numărului de deținuți angajați în muncă.
3. Punerea la dispoziție de spații gratuite în penitenciare pentru firmele care angajează mai multe persoane private de libertate.
4. Supravegherea de către angajatori a deținuților care execută pedeapsa în Regim Semi Deschis și Regim Deschis și care muncesc înafara penitenciarului.
5. Valorificarea deplină a potențialului facilitativ în sensul pregătirii pentru liberare al regimului de executare semi-deschis și a celui deschis (acum nu este mai deloc) în sensul:
 - accesării resurselor comunitare pentru reintegrarea persoanelor condamnate – programul Reducerea Riscului de Recidivă după închisoare.
 - conștientizării și implicării comunității (decidenți, ONG-uri, angajatorilor șamd) în legătură cu rolul lor în reintegrarea ex-deținuților și prin aceasta, în consolidarea siguranței proprii comunități.
6. Organizarea de cursuri de formare profesională/calificare/reclaficare pe meserii care sunt cerute pe piața forței de muncă
7. Reglementare legislativă prin care munca prestată de deținuți cu contract să constituie vechime în muncă iar în momentul liberării aceștia să beneficieze de pensie, indemnizație de șomaj etc.
8. Art. 96 din L. 254/2013 menționează partea din durata pedepsei care este considerată ca executată pe baza muncii prestate pe durata executării pedepsei. Propunem creșterea numărului de zile câștig pentru munca prestată pe perioada executării pedepsei în sensul următor:
 - a) dacă se prestează o muncă remunerată, se consideră 6 zile executate pentru 4 zile de muncă;
 - b) pentru muncă neremunerată, se consideră 5 zile executate pentru 3 zile de muncă;
 - c) dacă munca este prestată pe timpul nopții, se consideră 4 zile executate pentru două nopți de muncă
9. Alocarea unor resurse financiare adecvate pentru hrana, sanatate, igiena

Materialul integral poate fi găsit pe site-ul GRADO <http://grado.org.ro/comisia-pentru-drepturile-omului-culte-si-minoritati-nationale/>

Legea 254/2013 a fost modificată în anul 2017 prin Legea 169/2017 adoptată de Senat la 13 martie 2017 și adoptată de Camera deputaților la data de 09.05.2017. Legea 169/2017 a modificat art. 96 alin. 1 crescând numărul de zile considerate executate pentru cazurile în care se prestează o muncă remunerată sau nu. Din păcate nu a fost crescut și numărul de zile considerate câștigate pentru participarea la școală în condițiile în care nu toți deținuții pot să participe la muncă.

Rețeaua pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeii

Asociația GRADO a participat în mod activ la demersurile întreprinse de Rețeaua pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor pe tot parcursul anului 2017. Rețeaua ViF a trimis scrisori deschise către Ministerul de Interne și IGPR, Parchetul General, Ministerul Justiției pentru adoptarea modificărilor legislative elaborate pe baza Convenției de la Istanbul care a fost ratificată de România și care impune statelor semnatare să își modifice legislația în concordanță cu prevederile Convenției.

Din păcate eforturile sectorului asociativ și nu numai nu au fost încununate de succes.

Transpunerea directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 09.03.2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale

În luna decembrie 2017 Rețeaua a transmis un comunicat de presă care atrăgea atenția asupra impactului modificărilor propuse în Camera Deputaților cu ocazia dezbaterilor pe tema transpunerea directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 09.03.2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale. Rețeaua a elaborat o analiză a modificărilor propuse și a impactului pe care aceste modificări asupra victimelor și a solicitat ca să fie avute în vedere și prevederile Convenției de la Istanbul.

2. MONITORIZAREA DREPTURILOR OMULUI

1.1 Programe pentru monitorizarea respectarii

drepturilor omului si a drepturilor cetatenesti

Prevenirea torturii în locurile de detenție

Asociația GRADO este implicată în activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție desfășurată de Avocatul Poporului în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr 48/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatului Poporului. Cele două instituții au semnat un protocol de colaborare în data de 3 martie 2015 în care este descris modul de colaborare.

În anul 2017 reprezentanții GRADO au fost implicați în vizitele desfășurate la Penitenciarul București Jilava, Centrul de rețineră și arestare preventivă Nr. 1 (CRAP Nr. 1), CRAP Nr. 3, CRAP Nr. 10, Spitalul de Psihiatrie Săpunari, Centrul Medical de Diagnostic și Tratament Ambulatoriu "Dr. Nicolae Kretzulescu". Rapoartele de vizită sau sunt publicate sau sunt în curs de publicare pe site-ul Avocatului Poporului.

Un reprezentant GRADO a participat și la discuția purtată cu conducerea DGASPC Ilfov cu privire la recomandările făcute cu ocazia vizitei desfășurate de echipa Mecanismului Național de Prevenire a Torturii la Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică „Bălăcencă” Ilfov în 23 iulie 2015. Vizita din anul 2015 a fost urmată de o nouă vizită în zilele de 10 și 13 decembrie 2016 ce a avut ca scop urmărirea modului în care au fost implementate recomandările din primul raport de vizită. Ambele rapoarte pot fi găsite pe site-ul Avocatului Poporului. Scopul întâlnirii avute cu conducerea DGASPC a fost de a clarifica necesitatea de implementa toate recomandările făcute de Avocatul Poporului cu ocazia celor două vizite.

Atelierul practic și de reflecție, 3-5 mai 2017

Un reprezentant al asociației a participat la atelierul ce a fost organizat de Avocatul Poporului și de Asociația pentru Prevenirea Torturii cu obiectivele de a perfecționa competențele angajaților Domeniului privind prevenirea torturii și de optimiza impactul rapoartelor și recomandărilor făcute cu ocazia vizitelor.

Monitorizarea locurilor de detenție de către Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție (MNP) rezultate și dificultăți întâmpinate

Masa rotundă, 23 noiembrie 2017

Asociația GRADO a fost invitată să participe la evenimentul desfășurat la Palatul Parlamentului cu participarea reprezentanților instituțiilor publice ce au fost vizitate de echipe MNP. Reprezentanții acestor instituții publice ce au în custodie persoane private de libertate în unele situații nu par să acorde o prioritate în implementarea recomandărilor făcute de MNP folosind diverse scuze. Din păcate nici forurile ierarhice superioare nu par să acorde o prioritate sporită implementării recomandărilor care sunt făcute cu scopul de a preveni tortura și relele tratamente în conformitate cu practicile la nivel european.

2.1 Programe pentru monitorizarea respectarii drepturilor omului si a drepturilor cetateneseti

„Studiul exploratoriu cu privire la implementarea ordinului de protecție și a prevederilor referitoare la violența în familie din Codul Penal al României în perioada 2012 – 2016”

În data de 20 iulie 2017 cu sprijinul Ambasadei Spaniei și al Agenției Naționale pentru Egalitate de Șanse în prezența unor membri ai Parlamentului României, reprezentanților instituțiilor publice relevante, reprezentanți ai Instanțelor de judecată și media a fost lansat la studiul realizat de organizațiile membre ale Rețelei ViF. La fel ca în anii precedenți GRADO a fost implicată activ.

Studiul exploratoriu poate fi găsit la <http://grado.org.ro/2319/>

2.3 Programe pentru protectia grupurilor vulnerabile

Proiectul „Ramâi liber! – Reintegrarea sociala a persoanelor private de libertate”

Obiectiv general: Dezvoltarea unui program de reintegrare socială a deținuților.

Proiectul dorește să contribuie la dezvoltarea unui sistem de servicii care contribuie la sporirea șanselor de reintegrare socială a deținuților, reducerea numărului de recidive și siguranță creșterea comunității. Modul în care funcționează proiectul poate constitui o bază practică pentru Strategia națională de reintegrare socială a persoanelor private de libertate elaborat de ANP și aprobată de Guvern.

Obiective specifice

- Participarea deținuților la programe de reintegrare socială.
- Dezvoltarea unei rețele de instituții într-un număr de comunități care să se implice activ în asistarea post-detenție;

- Dezvoltarea serviciilor pentru deținuți în timpul detenției și postdetenție de către ONG-uri;

Activități planificate

1. Furnizarea de formare

Furnizarea de training pentru personalul implicat în proiect într-un grup de lucru cu infractorii pentru a reduce riscul de violență și motivație pentru schimbare;

2. Furnizarea de programe pentru dezvoltarea de aptitudini pro-sociale ale infractorilor

Se va desfășura în Penitenciarele Mioveni, Mărgineni și București- Jilava.

3. Dezvoltarea unei rețele de instituții în comunitate

Punerea în aplicare a planurilor de reintegrare pentru persoanele selectate

4. Continuarea asistenței post liberare

Managementul de proiect va dezvolta o strategie pentru finanțarea activităților proiectului din bugetele locale conform prevederilor legale.

5. Managementul de proiect

Echipa de proiect se va întruni la 6 luni, cu toți partenerii pentru a analiza progresul proiectului.

Rezultate așteptate

Numărul de persoane care vor beneficia de pe urma proiectului:

- 300 de deținuți;
- 700 persoane, membri ai familiilor deținuților;
- 12 persoane, personalul din penitenciarele unde se vor desfășura noi activități de reintegrare cu deținuții;
- Dezvoltarea capacității ONG-urilor de a oferi programe de reducere a riscurilor de recidivă a infractorilor;
- Dezvoltarea capacității ONG-urilor de a pregăti un plan de reintegrare socială după eliberarea din închisoare;

Durata proiect: 1.02.2017 – 31.01.2019

Buget proiect inclusiv: 221.250 CHF

Activități desfășurate în anul 2017

Activitatea de formare pentru derularea de programe pentru reducerea comportamentului infracțional

În luna mai 2017 s-au desfășurat 2 programe de formare la care au participat personalul penitenciar și personalul asociației.

În prima activitate de formare s-a parcurs „Programul modular de dezvoltare a abilităților pro-sociale” ce conține 3 module cu o durată de 10 - 15 teme de lucru. Acest program este un program de psihologie generală și participanții – persoanele condamnate la absoolvirea fiecărui modul vor primi 25 de credite. La formare au participat 22 de persoane.

A doua activitate de formare a fost centrată pe programul „Ghid de lucru cu persoanele care execută o pedeapsă privativă de libertate pentru infracțiuni privind viața sexuală” constituit din 3 module pentru persoanele condamnate pentru fapte de pedofilie și din module pentru fapte de viol. La formare au participat 11 persoane.

Vizita de studiu în Elveția a unui grup de 6 participanți la activitățile proiectului a fost orientată către cunoșterea modului în care un alt sistem de justiție funcționează și cum se adresează unor probleme ca supraaglomerarea sistemului penitenciar, recidiva și reintegrarea socială a persoanelor condamnate.

Au fost vizitate: Penitenciarul Saxerriet, Serviciul de probatiune, Universitatea de Științe Aplicate și un ONG-ul Team 72. Echipa a mai luat contact cu 2 instituții organizate ca structuri de economie socială.

În perioada 14 – 16 noiembrie 2017 s-a desfășurat atelier de lucru centrat pe reintegrarea socială a persoanelor private de libertate la care au participat reprezentanți ai uităților penitenciare implicare în proiect, reprezentanți ai Direcțiilor de Asistență Socială și Protecția Copiilor din Argeș, București și Prahova cu un număr total de 19 participanți.

Activități de pregătire pentru libere

Programele de pregătire pentru liberare ce au făcut obiectul activității de formare se desfășoară în Penitenciarele de Maximă Siguranță Mărgineni și Mioveni și în Penitenciarul București Jilava cu regim semi deschis și dechis. În anul 2017 au fost selectați și au participat la programele de grup un număr de 118 de condamnați.

Echipa proiectului a făcut 41 de interviuri cu persoanele condamnate pentru identificarea nevoilor persoanelor condamnate ce urmează a se libera și pentru a le oferi asistența în procesul de reintegrare socială și combaterea recidivei.

Activități de asistență post detenție

Pentru desfășurarea acestei activități Asociația GRADO s-a acreditat ca furnizor de servicii sociale urmând ca în anul 2018 să se licențieze. A fost demarat procesul de încheiere de acorduri de parteneriat cu DGASPC-urile din București și Argeș.

Proiectul „Transparent Decision Process in Re-offending Risk Assessment”

Proiectul propune dezvoltarea unui model de evaluare a riscului de recidivă pentru persoanele care sunt condamnate pentru o faptă penală și care sunt eligibile pentru liberare înainte de termen din închisoare. Instrumentul de evaluarea riscului de recidivă poate contribui la reducerea numărului de persoane care execută pedepse privative de libertate asigurând însă

siguranța membrilor comunității. Proiectul este desfășurat în parteneriat cu Departamentul Instituțiilor Penitenciare și de Inspectoratul Național de Probațiune din Republica Moldova.

În perioada 24 – 27 octombrie s-a desfășurat un atelier de lucru la care au participat 25 de specialiști din instituțiile partenere din Republica Moldova și 5 experți ai Asociației GRADO. În cadrul atelierului s-au identificat care sunt factorii de risc statici și dinamici pentru care există deja informații culese în bazele de date ale instituțiilor partenere și pentru care dintre acești factori trebuie culese adițional informații.

Pe baza acestor informații a fost elaborată o primă versiune ce urmează a fi testată pe un eșantion relevant.

Durata proiectului: august 2017 - februarie 2018

Bugetul proiectului: 37.010 CAD

3. EDUCATIA SI PROMOVAREA DREPTURILOR OMULUI

3.3 Programe de educatie pentru adulti

Marșul „Împreună pentru siguranța femeilor”

Rețeaua pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor a organizat în data de 15 octombrie 2017 un marș pentru sensibilizare opiniei publice cu privire la fenomenul violenței împotriva femeilor. Locul de adunare a participantelor și participanților a fost în Piața Universității pe colțul cu Spitalul Colțea și coloana s-a deplasat pe traseul Universitate – Piața Romană – Piața Victoriei. Întreaga acțiune a durat aproximativ 3 ore. Numărul persoanelor participante a crescut de la an la an ajungând în anul 2017 la aproximativ 800 de persoane.

4 PARTENERIATE

Acorduri de parteneriat încheiate în anul 2017:

- **Administrația Națională a Penitenciarelor** – pentru proiectul „**Ramâi liber! – Reintegrarea socială a persoanelor private de libertate**”
- **Departamentul Instituțiilor Penitenciare Moldova** pentru proiectul „**Transparent Decision Process in Re-offending Risk Assessment**”
- **Inspectoratul Național de Probațiune Moldova** pentru proiectul „**Transparent Decision Process in Re-offending Risk Assessment**”
- **De Montfort University Leicester, UK** pentru proiectul „**Transparent Decision Process in Re-offending Risk Assessment**”

Acorduri de parteneriat în vigoare în anul 2017

- **Avocatul Poporului - Mecanismul Național de Prevenirea Torturii**
- **Asociația VEBO Elveția**

5 FINANȚATORI

Loteria Cantonului Zurich prin intermediul Fundației VEBO
Fondul Canadian Local pentru Inițiative Locale – CFLI

6. BUGETUL ASOCIAȚIEI

Total venituri: 290.385,33 Lei

Total cheltuieli: 311.960,02 Lei

Deficit: 21.574,69 Lei